

NORGES HØYESTERETT

Den 5. mai 2015 avsa Høyesterett dom i

HR-2015-00981-A, (sak nr. 2014/2127), sivil sak, anke over dom,

A
B
C
D

(advokat Morten Steenstrup)

mot

Advokatfirmaet X AS

(advokat Vidar Strømme)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Kst. dommer **Sæbø**: Saken gjelder spørsmålet om et advokatfirma som er organisert som et aksjeselskap, hefter for ansvarsbetingende handlinger som en partner har begått overfor personer som ikke har vært klienter.
- (2) Avdøde E, som var far til A og B, henvendte seg i november 2006 til advokat F i Advokatfirmaet X og Y AS, senere Advokatfirmaet X AS, for å få juridisk hjelp. Selskapet omtales i fortsettelsen som X.
- (3) I brev til F av 2. januar 2007 skrev E at han trengte hjelp til en del private saker som selvangivelser, "offisielle commitments", passe på eiendeler, testamente og inntekter. Han skrev videre at det ikke dreide seg om saker som trengte mye juridisk innsikt, men heller jevn oppfølging.

- (4) E hadde i november 2006 overført aksjer i selskapene han eide, Z AS og Æ AS, til A og B. Kort tid etter ville han ha aksjene tilbake. Det ble inngått avtaler om innløsning av aksjene 9. februar 2007. F bisto E ved inngåelsen av avtalene. Den 15. februar 2007 ble det inngått avtale mellom E og F om overføring av de samme aksjene til F. Den 2. mars 2007 ble avtalene av 9. februar 2007 endret slik at aksjene i stedet ble overført til Ø AS, som F eide samtlige aksjer i. Overføringen ble gjort i form av sluttsedler hvor kjøperen var angitt å være "Nystiftet aksjeselskap – under stiftelse". Ved overføringen av aksjene var A og B ukjent med at dette var et selskap F eide.
- (5) Da avtalene ble inngått i februar-mars 2007, var F partner i X. Han varslet om uttreden den 12. mars 2007 og fratrådte som partner 31. mars 2007.
- (6) Den 29. november 2006 var E blitt operert for kreft i hjernen. Deler av kreftsvulsten lot seg ikke fjerne, og han ble derfor satt på lindrende strålebehandling i januar og februar 2007.
- (7) E døde 23. juni 2007. Utover sommeren og høsten 2007 ble det av familiemedlemmer reist spørsmål om hvem som var blitt eier av aksjene i Z AS og Æ AS. De faktiske forhold ble da etter hvert kjent for familien.
- (8) Ved brev 30. november 2007 til F ga advokat Morten Steenstrup på vegne av A og B uttrykk for at de mente at han og hans selskap urettmessig hadde tilegnet seg aksjene i Z AS og Æ AS. Dette ble avvist av F.
- (9) I februar 2008 ble F innklaget av A til Advokatforeningens disiplinærutvalg for brudd på reglene om god advokatskikk. I vedtak i Disiplinærnemnden 11. desember 2008 ble F ilagt en advarsel for å ha opptrådt i strid med disse reglene.
- (10) A, G og B tok 11. mars 2009 ut stevning for Oslo tingrett mot Ø AS og F med krav om tilbakeføring av aksjene i Z AS og Æ AS og krav om erstatning. De saksøkte ble frifunnet i tingretten, men etter anke kom Borgarting lagmannsrett i dom 4. mars 2011 til at avtalene av 9. februar 2007 om innløsning av aksjer var ugyldige etter avtaleloven § 36, og at avtalene av 15. februar 2007 og 2. mars 2007 var ugyldige etter avtaleloven § 33. F og Ø AS ble på dette grunnlag dømt til å tilbakeføre aksjene i Z AS og Æ AS til A og B. I tillegg ble F og Ø AS dømt til å betale erstatning for midler som var tatt ut av selskapene mens F hadde kontroll over dem. Lagmannsrettens dom har denne domsslutning:

- "1. F og Ø AS dømmes til å tilbakeføre 334 aksjer i Z AS og 7 aksjer i Æ AS til A innen to uker fra forkynnelsen av dommen.**
- 2. F og Ø AS dømmes til å tilbakeføre 333 aksjer i Z AS og 7 aksjer i Æ AS til B innen to uker fra forkynnelsen av dommen.**
- 3. F og Ø AS dømmes til innen to uker fra forkynnelsen av dommen å betale til A:**
  - a) 250 000 – tohundreogfemtusen – kroner med tillegg av 3 % avsavnsrente fra 29. juni 2007 til 4. mars 2011
  - b) 1 500 000 – enmillionfemhundretusen – kroner med tillegg av 3 % avsavnsrente fra 12. september 2007 til 4. mars 2011
  - c) 3 000 000 – tremillioner – kroner med tillegg av 3 % avsavnsrente fra 18. august 2009 til 4. mars 2011 med tillegg av forsinkelsesrenter etter forsinkelsesrenteloven § 3 første punktum fra oppfyllelsesfristens utløp til betaling skjer.
- 4. F og Ø AS dømmes til innen to uker fra forkynnelsen av dommen å betale til B:**
  - a) 250 000 – tohundreogfemtusen – kroner med tillegg av 3 % avsavnsrente fra 29. juni 2007 til 4. mars 2011

- b) 1 500 000 – enmillionfemhundretusen – kroner med tillegg av 3 % avsavnsrente fra 12. september 2007 til 4. mars 2011
- c) 3 000 000 – tremillioner – kroner med tillegg av 3 % avsavnsrente fra 18. august 2009 til 4. mars 2011 med tillegg av forsinkelsesrenter etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra oppfyllelsesfristens utløp til betaling skjer.
5. F og Ø AS frifinnes for krav om tilbakeskjøting av eiendommen --- vei 00.
6. F og Ø AS dømmes en for begge og begge for en til å betale sakskostnader for tingretten til A, B og G i fellesskap med 2 882 537,05 – tomillioneråttehundreogåttitotusenfemhundreogtrettisju 05/100 – kroner innen to uker fra forkynnelsen av dommen.
7. F og Ø AS dømmes en for begge og begge for en til å betale sakskostnader for lagmannsretten til A og G i fellesskap med 2 000 000 – tomillioner – kroner innen to uker fra forkynnelsen av dommen.
8. F og Ø AS dømmes en for begge og begge for en til å betale sakskostnader for lagmannsretten til B med 1 200 000 – enmilliontohundretusen – kroner innen to uker fra forkynnelsen av dommen."
- (11) Dommen ble påanket til Høyesterett, men anken ble nektet fremmet, og dommen er dermed rettskraftig.
- (12) Mens saken mot F og Ø AS verserte for domstolene, traff Advokatforeningens hovedstyre 29. august 2009 vedtak om å ekskludere F fra Den Norske Advokatforening.
- (13) A og B har fått tilbakeført aksjene i samsvar med lagmannsrettens dom av 4. mars 2011. De har også søkt å inndrive erstatningskravene de ble tilkjent. Samlet krav mot F og Ø AS utgjorde i overkant av 25 millioner kroner.
- (14) Etter lagmannsrettens dom begjærte Ø AS oppbud, og de ankende parter har fra konkursboet bare mottatt en liten del av det beløp som selskapet ble pålagt å betale.
- (15) Under gjeldsinndrivelsen meddelte F at han ikke hadde midler til å gjøre opp sine forpliktelser. Det ble etter dette inngått avtale mellom de ankende parter, F og hans ektefelle, som blant annet gikk ut på at de skulle betale 7 250 000 kroner. Størstedelen av de ankende parters krav står ennå udekket.
- (16) A, B og G tok 12. april 2012 ut stevning mot X for Oslo tingrett med krav om erstatning for utgifter ved å få aksjene i Z AS og Æ AS tilbakeført, og tap de var påført ved at det ble tatt ut midler fra selskapene mens F hadde kontroll over disse. Som ansvarsgrunnlag påberopte de bestemmelsene i skadeserstatningsloven § 2-1 om arbeidsgiveransvar, domstolloven § 232, kontraktsansvar og ansvar på ulovfestet grunnlag.
- (17) Tingretten avsa 31. mai 2013 dom med slik domsslutning:
- "1. Advokatfirmaet X frifinnes.**
- 2. G, A og B dømmes til å erstatte Advokatfirmaet X AS' sakskostnader med kroner 2.153.100 – kronertommillioneretthundreogfemtittretusenetthundre – innen 2 – to – uker fra forkynning av dommen."**
- (18) Tingretten kom til at ansvar etter skadeserstatningsloven § 2-1 var utelukket fordi bestemmelsen i paragrafens nr. 1 andre punktum om at ansvaret ikke omfatter skade som skyldes at arbeidstakeren går utenfor det som er rimelig å regne med etter arten av virksomheten eller saksområdet og karakteren av arbeidet eller vervet, måtte få anvendelse. Etter tingrettens oppfatning kunne ansvar heller ikke grunnes på bestemmelsen i domstolloven § 232, da det måtte være en forutsetning for at denne

bestemmelse skulle få anvendelse, at det var statuert ansvar for advokatfirmaet. Heller ikke noen av de andre grunnlagene som var påberopt, kunne etter tingrettens syn føre frem.

- (19) G, A og B anket dommen til Borgarting lagmannsrett, som 2. oktober 2014 avsa dom med slik domsslutning:

"1. Anken forkastes.

2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler A, B og G en for alle og alle for en 878 000 – åttehundreogstøttiåttetusen – kroner til Advokatfirmaet X AS innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen."

- (20) For lagmannsretten gjorde de ankende parter gjeldende ansvar på grunnlag av arbeidsgiveransvar etter skadeserstatningsloven § 2-1, kontraktsansvar, domstolloven § 232 og ansvar for systemsvikt.

- (21) Lagmannsretten anså det på det rene at F ikke hadde noe advokatoppdrag for A og B i forbindelse med avtaleinngåelsene, og at han heller ikke var advokat for G i den forbindelse. Fs eventuelle erstatningsansvar overfor A, B og G var derfor et rent culpaansvar. Om Fs forhold uttalte lagmannsretten videre blant annet:

"Ved å handle slik som beskrevet i ... Borgarting lagmannsretts dom av 4. mars 2011, har F opptrådt utilbørlig og klanderverdig overfor A, B og G, særlig da avtalene av 9. og 15. februar samt 2. mars 2007 ble inngått. Oppsummert har lagmannsretten i denne forbindelse særlig lagt vekt på at F medvirket til at E i den tilstanden han var, presset frem avtaler som F måtte forstå bygget på et irrasjonelt grunnlag. Gjennom avtalene 9. februar 2009 fraskrev A og B seg sine aksjer. Da F ønsket As og Bs underskrifter på avtalen 2. mars 2007, presset han dem utilbørlig ved å si at foreldrene ikke ville tåle innsigelser. Han unnlot dessuten aktivt å opplyse at aksjene skulle overføres til et aksjeselskap som han selv eide. Dette var ukjent for A og B. Det legges til grunn at de ikke ville ha underskrevet avtalene hvis de hadde kjent til det faktiske forholdet.

F handlet planmessig for å skaffe seg verdier på bekostning av A og B som eide aksjene før faren presset dem til å gå med på innløsning gjennom avtalene 9. februar 2007. F handlet med andre ord ikke bare uaktsomt, men forsettlig. At F handlet på denne måten, er for øvrig uomtvistet mellom partene.

Fs opptreden i forbindelse med inngåelse av avtalene 9. og 15. februar samt 2. mars 2007 representerte et klart brudd på advokatetiske normer. ... Det fremheves særlig at F unnlot å fratse som Es advokat til tross for at han hadde egeninteresser i saken og derfor ikke kunne opptre uavhengig.

Samlet sett har F opptrådt erstatningsbetingende overfor G, A og B. Avtalen 15. februar 2007 om overdragelse av to tredjedeler av aksjene i Z AS og Æ AS vederlagsfritt fra E til F innebar en betydelig gave ...

Et eventuelt erstatningsansvar vil omfatte det tap som står i en adekvat og påregnelig årsakssammenheng med avtaleinngåelsene, det vil si det tap de ankende parter pådro seg ved at de ikke ble sittende med aksjene. I denne forbindelse må det tas hensyn til at avtalene er kjent ugyldige og aksjene er tilbakeført til A og B."

- (22) Når lagmannsretten frifant X for arbeidsgiveransvar, var det fordi en partner ikke er arbeidstaker, men selskapsdeltaker og selvstendig næringsdrivende. Erstatningsansvar etter domstolloven § 232 var etter lagmannsrettens syn utelukket fordi Fs ansvarsbetingende handlinger ikke kunne anses som advokatvirksomhet i Xs navn. Heller

ikke anførselene om kontraktsansvar eller ansvar på grunn av systemsvikt kunne etter lagmannsrettens oppfatning føre frem.

- (23) A, B og G har anket til Høyesterett. Anken retter seg i hovedsak mot lagmannsrettens rettsanvendelse. På ett punkt er også bevisbedømmelsen angrepet. Lagmannsretten la til grunn at X ikke hadde fakturert E for Fs arbeid. Dette hevdes å være feil.
- (24) I anken ble Xs ansvar utelukkende begrunnet med skadeserstatningsloven § 2-1 og domstoloven § 232. Tidligere anførsel om at X også heftet på grunnlag av handlinger og unnlater fra en annen partner i firmaet – advokat H – som hadde bistått med vurdering av skatte- og avgiftsrettslige spørsmål, ble uttrykkelig frafalt. Det samme gjaldt en anførsel om at X heftet på grunnlag av systemfeil.
- (25) Høyesteretts ankeutvalg fattet 23. desember 2014 beslutning med følgende slutning:
- "Anken til Høyesterett tillates fremmet. Forhandlingene begrenses slik at det foreløpig kun forhandles om ansvarsgrunnlaget i henhold til skadeserstatningsloven § 2-1 og domstoloven § 232, jf. tvisteloven § 30-14 tredje ledd."**
- (26) I prosesskriv fra advokat Morten Steenstrup datert 2. mars 2015 ble de rettslige ankegrunnene supplert med analogi fra arbeidsgiveransvaret, oppdragsgiveransvar, kontraktshjelperansvar og organansvar.
- (27) X protesterte mot denne utvidelsen, men i brev fra forberedende dommer ble det vist til at nye rettslige synspunkter ikke krever samtykke etter tvisteloven § 30-7 dersom det ikke samtidig påberopes nye faktiske grunnlag. Når det i ankeutvalgets henvisningsbeslutning bare var skadeserstatningsloven § 2-1 og domstoloven § 232 som var omtalt, var det fordi det var disse rettsgrunnlagene som var anført i anken.
- (28) G døde 24. mars 2015. Saken stanset da automatisk i medhold av tvisteloven § 16-16 første ledd bokstav b. Etter at arvingene, som foruten A og B er C og D, hadde erklært at de ville skifte boet privat og krevde saken igangsatt, ble saken satt i gang igjen ved beslutning av forberedende dommer. Som følge av dette er partsstillingen for Høyesterett blitt endret slik at Gs to andre barn, C og D, kommer inn som parter i tillegg til A og B.
- (29) Under ankeforhandlingen for Høyesterett trakk de ankende parter inn systemsvikt i advokatfirmaet og handlinger og unnlater fra advokat H som argumenter for ansvar. Under henvisning til at disse forholdene uttrykkelig var frafalt i anken, har X protestert mot at de igjen blir gjort gjeldende. Ut fra mitt syn på saken er disse forholdene uten betydning, og jeg går derfor ikke inn på hvorvidt de kan gjøres gjeldende uten samtykke etter tvisteloven § 30-7.
- (30) De ankende parter – A *mfl.* – har i korte trekk gjort gjeldende:
- (31) X er erstatningsansvarlig for Fs skadegjørende handlinger etter regler om aktiv identifikasjon. Det er flere regler om aktiv identifikasjon som kan få anvendelse.
- (32) Vilkårene for arbeidsgiveransvar etter skadeserstatningsloven § 2-1 er oppfylt. Partnere har enda sterkere tilknytning til X enn advokater som er ansatt i firmaet. Det ville stride mot rettsfølelsen hvis arbeidsgiveransvaret bare omfattet ansatte advokater og ikke partnere. Fs handlinger må, selv om de var forsettlig og foretatt i egen interesse, ligge innenfor bestemmelsens krav til saklig tilknytning. Det følger av rettspraksis, som har

vært i utvikling, at det ikke er til hinder for arbeidsgiveransvar at aktøren handler forsettlig og utelukkende i egen interesse. F var og ble av de ankende parter oppfattet som advokat for E hele tiden frem til inngåelsen av avtalene 2. mars 2007. Det var også gjennom utførelse av advokatoppdraget at F kom i posisjon til rettsstridig å tilegne seg aksjene.

- (33) Såfremt ansvar etter skadeserstatningsloven § 2-1 anses utelukket fordi F ikke er å anse som arbeidstaker i relasjon til bestemmelsen, må ansvar kunne statueres på grunnlag av analogi fra arbeidsgiveransvaret eller på grunnlag av ulovfestet oppdragsgiveransvar.
- (34) Ettersom skaden inntraff under Fs utførelse av advokatoppdraget, kan erstatning også kreves på grunnlag av det ulovfestede kontraktsansvaret, se for eksempel Rt. 2007 side 1665.
- (35) Dersom X ikke hefter som arbeids- eller oppdragsgiver, gjør de ankende parter gjeldende at X er ansvarlig for Fs handlinger etter ulovfestede regler om organansvar.
- (36) X er etter de ankende parters syn også ansvarlig etter bestemmelsen om solidaransvar mellom advokatfirma og advokat i domstolloven § 232.
- (37) A mfl. har lagt ned slik påstand:

"1. Advokatfirmaet X AS dømmes til å betale erstatning fastsatt etter rettens skjønn til henholdsvis G v/hennes livsarvinger, A og B med tillegg av forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra to uker etter forkynnelse av dommen og frem til betaling skjer.

Alternativt:

2. Borgarting lagmannsretts dom 2. oktober 2014 oppheves og hjemvises til fortsatt behandling i lagmannsretten. Følgende skal legges til grunn ved den nye behandlingen: Advokatfirmaet X AS er erstatningsansvarlig for det tap F har påført henholdsvis G, A og B enkeltvis og samlet i forbindelse med handlingene 9. februar 2007, 15. februar 2007 og 2. mars 2007.

I begge tilfeller:

3. Advokatfirmaet X AS dømmes til å erstatte henholdsvis G v/hennes livsarvinger, A og Bs sakskostnader for tingretten, lagmannsretten og Høyesterett."

- (38) Ankemotparten – *Advokatfirmaet X AS* – har i korte trekk gjort gjeldende:
- (39) Det er ikke grunnlag for erstatningsansvar for X for Fs skadegjørende handlinger.
- (40) Arbeidsgiveransvar etter skadeserstatningsloven § 2-1 er utelukket både fordi en partner er næringsdrivende og ikke "arbeidstaker" etter bestemmelsen, og fordi den saklige tilknytning bestemmelsen krever for identifikasjon, ikke er oppfylt ved handlinger som de foreliggende, som er foretatt forsettlig og utelukkende i Fs egen interesse.
- (41) I den grad vurderingen av saklig tilknytning beror på en konkret interesseavveining, taler mot identifikasjon blant annet at F handlet med overlegg og i egen interesse, at X ikke kunne ha hindret skaden og at skadelidte ikke orienterte X om mistanke om at F var kjøper av aksjene.

- (42) Ansvar for X etter domstoloven § 232 er utelukket fordi bestemmelsen ikke sier noe om når advokatfirmaet blir ansvarlig. Bestemmelsen må tolkes slik at ansvar for advokatfirmaet må finnes på annet grunnlag, for eksempel kontraktsansvaret. Men heller ikke kontraktsansvar er aktuelt. Kontraktsansvar er ansvar for mislighold av kontrakt, herunder avtale om advokatoppdrag. Det foreligger ingen oppdragsavtale eller annen kontrakt med de ankende parter. Uansett må det også for kontraktsansvar kreves saklig tilknytning mellom skadegjørende handling og rettsgrunnlaget; kontrakten. Slik tilknytning foreligger ikke.
- (43) Til anførselen om oppdragsgiveransvar bemerkes at det som utgangspunkt ikke er grunnlag for oppdragsgiveransvar i norsk rett. Et forslag om slikt ansvar som var fremme under forberedelsen av skadeerstatningsloven, ble ikke inntatt i loven. Uansett kan et slikt eventuelt ulovfestet ansvar ikke anses å omfatte det foreliggende tilfellet.
- (44) Organansvar er betegnelsen på ansvar for organer i egentlig forstand og i noen utstrekning også andre som har fått delegert en overordnet myndighet. Dette omfatter klart nok ikke den enkelte partner i et advokatfirma.
- (45) Advokatfirmaet X AS har lagt ned slik påstand:
- "1. Anken forkastes.**
- 2. De ankende parter pålegges in solidum å erstatte Advokatfirmaet X AS' omkostninger for Høyesterett."**
- (46) *Mitt syn på saken*
- (47) Jeg er kommet til et annet resultat enn lagmannsretten.
- (48) Det spørsmål som foreligger til behandling for Høyesterett, er om X – som er et aksjeselskap som driver advokatvirksomhet – hefter for erstatningsbetingende handlinger som en partner, F, har begått overfor personer som ikke har vært klienter. Slikt ansvar er betinget av at det er et grunnlag for å identifisere X med Fs forhold.
- (49) Før jeg går nærmere inn på de rettslige spørsmål saken reiser, vil jeg kort rekapitulere noen sentrale og ubestridte deler av det faktiske forhold.
- (50) Etter at F var blitt engasjert som advokat for E, bisto han ved transaksjonene 9. og 15. februar og 2. mars 2007. Ved gjennomføringen av disse transaksjonene ble A og B presset av F til å overføre aksjer i familieselskapene Z AS og Æ AS til et selskap, Ø AS, som F eide. På denne måten sørget F forsettlig og planmessig for å tilegne seg verdier som før 9. februar 2007 tilhørte A og B. Det er på det rene at F gjorde seg skyldig i et vesentlig brudd på advokatetiske regler ved ikke å frasi seg advokatoppdraget for E da han kom i en posisjon som ga ham partsinteresse i saken. Blant sentrale forhold er at A og B ikke ble opplyst om at det var F som skulle overta aksjene, at F måtte forstå at avtalene bygget på et irrasjonelt grunnlag, og at F ved gjennomføringen av transaksjonene utøvde et utilbørlig press overfor A og B. F var partner i X frem til 31. mars 2007, og fremsto som advokat for E frem til transaksjonene var gjennomført.
- (51) For lagmannsretten var det omtvistet om X fakturerte E for Fs arbeid. Det fremgår av opplysninger som er fremlagt for Høyesterett, at advokatfirmaet har sendt fakturaer for Fs

arbeid. Hvor meget av Fs arbeid som ble fakturert, finner jeg det ikke nødvendig å gå inn på.

- (52) De ankende parter har påberopt seg fem ulike rettsgrunnlag for sin påstand om ansvar for X: Domstoloven § 232, skadeserstatningsloven § 2-1 direkte eller per analogi, kontraktsansvar, oppdragstakeransvar og organansvar.
- (53) Jeg drøfter først ansvar for X på grunnlag av kontraktsansvar. Jeg finner det klart at dette ikke fører frem.
- (54) Kontraktsansvar er ansvar for kontraktspart for mislighold av plikter som har sitt rettslige grunnlag i kontrakten. Både den foreliggende sak og den tidligere saken mellom de ankende parter og advokat F og Ø AS, gjelder erstatning av tap som følge av tapping av selskapene Ø AS hadde ervervet aksjer i, og omkostninger med å få tilbakeført aksjene. Tapet er påført A og B som eiere av aksjene forut for avtalene datert 9. februar 2007. X hadde ikke advokatoppdrag for A og B. Derimot hadde X som nevnt advokatoppdrag for E. Selv om G og nå hennes livsarvinger trer inn i Es erstatningsrettslige stilling etter hans død, kan jeg ikke se at det er sannsynliggjort at det foreligger erstatningsansvar som følge av mislighold av Es advokatoppdrag. Det er i det hele tatt uklart hvilket tap G har lidt som følge av Fs forhold, men det er ikke nødvendig for meg å vurdere dette nærmere.
- (55) Jeg kan heller ikke se at domstoloven § 232 gir grunnlag for erstatningsansvar for X.
- (56) Domstoloven § 232 første og andre ledd lyder:

"Selskaper som driver advokatvirksomhet, skal utpeke en bestemt av selskapets advokater som ansvarlig for det enkelte oppdrag under advokatvirksomheten eller forskjellige bestemte advokater som ansvarlige for bestemte deler av oppdraget. Klienten skal meddeles hvilken advokat som er utpekt. Dersom en klient har henvendt seg til en bestemt advokat i selskapet, regnes denne som utpekt, hvis ikke klienten er meddelt at en annen advokat er utpekt som ansvarlig. Selskapet kan ikke instruere den utpekte advokaten om den faglige utførelsen av oppdraget.

Den utpekte advokat er solidarisk ansvarlig med selskapet for erstatningsansvar som selskapet pådrar seg i forbindelse med oppdraget. Foruten den utpekte advokaten er andre advokater i selskapet som selvstendig har pådratt selskapet erstatningsansvar i forbindelse med oppdraget, solidarisk ansvarlig med selskapet."

- (57) Om bestemmelsen i domstoloven § 232 andre ledd uttales i Ot.prp. nr. 7 (1990–91) side 81, høyre spalte:

"Bakgrunnen for regelen i annet ledd første punktum er ønsket om å opprettholde den enkelte advokats personlige ansvar for den advokatvirksomhet vedkommende selv utøver.

Den utpekte advokatens personlige ansvar etter annet ledd gjelder ikke ansvar som faller utenfor begrepet advokatvirksomhet, f eks ansvar i forbindelse med slikt som innkjøp av utstyr og leie av forretningslokaler. Her vil den aktuelle selskapsforms alminnelige ansvarsform gjelde. På den annen side er den utpekte advokat solidarisk ansvarlig med selskapet uansett hvem på selskapets side som har forårsaket skaden, og uansett etter hvilket ansvarsgrunnlag selskapet hefter.

Annet punktum fastslår det personlige ansvar for alle advokater som selvstendig har pådratt selskapet erstatningsansvar i forbindelse med utøvelse av advokatoppdrag. Med 'selvstendig' menes at andel i kumulert culpa ikke er nok til at advokaten blir personlig ansvarlig. Med advokat siktes i annet punktum til personer som har advokatbevilling,

uavhengig av om vedkommende opptrer som fullmektig for en av selskapets øvrige advokater.

Det personlige ansvar for selskapets advokater etter annet ledd kommer i tillegg til selskapets ansvar. Selskapet vil alltid hefte med sin formue for erstatningsansvar som er pådratt ved virksomhet i selskapets navn."

- (58) Det fremgår av dette at formålet med reguleringen var å opprettholde og klargjøre advokatens personlige ansvar i forbindelse med utførelse av advokatoppdrag når et selskap driver advokatvirksomhet. Det har ikke vært meningen å regulere når og i hvilken utstrekning selskapet blir erstatningsansvarlig. Dette fremgår særlig tydelig ved uttalelsene om ansvar for selskapet "uansett etter hvilket ansvarsgrunnlag selskapet hefter", og at selskapet alltid vil hefte med sin formue for erstatningsansvar som "er pådratt ved virksomhet i selskapets navn". Det rettslige grunnlag for advokatfirmaets erstatningsansvar må altså søkes i andre regler, herunder kontraktsansvar og arbeidsgiveransvar.
- (59) Det er etter mitt syn heller ikke grunnlag for ansvar for X etter det ulovfestede organansvaret. Dette ansvaret inntreffer når skadeforvoldelsen skyldes svikt i lederfunksjoner, jf. Viggo Hagstrøm og Are Stenvik, Erstatningsrett, 2015, side 250 flg. Selv om organansvaret etter dommene i Rt. 1995 side 209 og Rt. 2012 side 1062 går lenger enn det som var forutsatt i forarbeidene til skadeserstatningsloven, ville det etter mitt syn klart være å strekke organansvaret for langt å la det omfatte en partner som utfører advokatoppdrag. Organansvaret omfatter – men bør også begrenses til å omfatte – mer overordnet utøvelse av myndighet for den juridiske person. En partner har riktignok en selvstendig stilling ved den faglige utførelsen av oppdraget. Dette skyldes imidlertid ønsket om å sikre advokatvirksomhetens uavhengighet, og gjelder også for ansatte advokater, jf. domstolloven § 232 første ledd.
- (60) De ankende parter har videre gjort gjeldende ansvar for X på grunnlag av henholdsvis arbeidsgiveransvar etter skadeserstatningsloven § 2-1, direkte eller pr. analogi, og oppdragsgiveransvar.
- (61) Som fremholdt av Bjarte Askeland, Erstatningsrettslig identifikasjon, 2002, side 144, er hovedregelen i norsk rett at oppdragsgiver ikke identifiseres med selvstendig oppdragstaker når sistnevnte culpøst volder skade utenfor kontraktsforhold. Jeg ser ikke grunn til å gå inn på rekkevidden av mulige unntak fra denne hovedregelen, da jeg er kommet til at X må hefte på grunnlag av arbeidsgiveransvaret etter skadeserstatningsloven § 2-1. Paragrafens nr. 1-3 lyder:
- "1. **Arbeidsgiver svarer for skade som voldes forsettlig eller uaktsomt under arbeidstakers utføring av arbeid eller verv for arbeidsgiveren, idet hensyn tas til om de krav skadelidte med rimelighet kan stille til virksomheten eller tjenesten, er tilsidesatt. Ansvaret omfatter ikke skade som skyldes at arbeidstakeren går utenfor det som er rimelig å regne med etter arten av virksomheten eller saksområdet og karakteren av arbeidet eller vervet.**
  2. **Med arbeidsgiver menes her det offentlige og enhver annen som i eller utenfor ervervsvirksomhet har noen i sin tjeneste.**
  3. **Med arbeidstaker menes enhver som gjør arbeid eller utfører verv i arbeidsgivers tjeneste, unntatt verv som tillitsvalgt i annet foretak. Like med arbeidstaker regnes ombud i offentlig virksomhet, befal og menige under militærtjeneste og andre under pålagt tjenestegjøring for det offentlige, samt**

innsatte, pasienter e.l. som deltar i arbeidsvirksomhet i kriminalomsorgens anstalter, i helseinstitusjoner e.l."

- (62) For at X skal være ansvarlig etter skadeserstatningsloven § 2-1, må bestemmelsens vilkår om henholdsvis personell og saklig tilknytning være oppfylt. Jeg drøfter disse vilkårene hver for seg.
- (63) Kravet om personell tilknytning følger av paragrafens nr. 1, "arbeidstaker", jf. nr. 3, hvor hovedregelen er at "enhver som gjør arbeid eller utfører verv i arbeidsgivers tjeneste" omfattes. Det er klart at Xs ansatte advokater omfattes av bestemmelsen. Spørsmålet er om bestemmelsen må forstås slik at den også omfatter F, som var partner i X.
- (64) Det har i teorien vært lagt til grunn at arbeidstakerbegrepet i skadeserstatningsloven § 2-1 i utgangspunktet faller sammen med arbeidstakerbegrepet i ferieloven og arbeidsmiljøloven, jf. Hagstrøm og Stenvik, op.cit. side 212. Dette er jeg enig i. Mer enn et utgangspunkt er det likevel ikke.
- (65) Høyesterett har i Rt. 2013 side 354 fremholdt at ferielovens arbeidstakerbegrep må tolkes i lys av lovgivers intensjon om at "de som har behov for vernet i arbeidsmiljøloven, ferieloven m.v., blir vernet". Etter min vurdering må arbeidstakerbegrepet i skadeserstatningsloven § 2-1 tolkes på grunnlag av en tilsvarende metodisk tilnærming. Her som ved tolkningen av ferielovens arbeidstakerbegrep må tolkningen skje i lys av de formålsbetraktninger som arbeidsgiveransvaret bygger på, jf. Hagstrøm og Stenvik, op.cit. side 213. Arbeidstakerbegrepet i skadeserstatningsloven må tolkes slik at skadelidte gis et adekvat vern.
- (66) Arbeidsgiveransvaret bygger på en grunnleggende tanke om at arbeidsgiver bør ha ansvar for virksomhet som drives i hans interesse. Innenfor rammen av slik virksomhet forekommer fra tid til annen feil, iblant også klanderverdige rettsbrudd.
- (67) For vår sak er det sentralt at Fs virke som advokat inngikk i og utgjorde en del av Xs advokatvirksomhet, og at en partner i alminnelighet har en sterkere tilknytning til advokatfirmaet enn en ansatt advokat har. Det er gjennomgående vel så god grunn til å identifisere et advokatfirma med partneres skadegjørende handlinger ved utførelse av advokatoppdrag som det er til å identifisere firmaet med ansatte advokaters tilsvarende handlinger.
- (68) Mer overordnet må det ved tolkningen av skadeserstatningsloven § 2-1 sees hen til at bestemmelsen inngår i et sett av regler om aktiv identifikasjon som i høy grad er skapt gjennom rettspraksis, og som – med forbehold for de begrensninger som følger av positiv rett – må kunne utvikles og tilpasses blant annet i lys av samfunnsutviklingen og ulike måter å organisere virksomhet på.
- (69) Gjeldende regler om aktiv identifikasjon i relasjon til erstatningsansvar overfor skadelidte som ikke er kontraktspart, vil omfatte så vel virksomhetens organer som andre med tilstrekkelig tilknytning til virksomheten, herunder ansatte arbeidstakere. Rettspolitisk er det etter mitt syn vanskelig å begrunne at et advokatfirma som X i mindre grad skal identifiseres med en partner som utfører advokatoppdrag i advokatfirmaets navn og ellers inngår i det en kan kalle den "vanlige arbeidsstokk", enn med ansatte advokater. Skadelidtes behov for vern mot skade taler med tyngde for en vid tolkning av arbeidstakerbegrepet som også omfatter partnere som utfører advokatvirksomhet.

- (70) X har blant annet innvendt at partnere regnes som næringsdrivende, at advokatvirksomheten drives for partners regning og risiko og at arbeidstakerbegrepet etter gjeldende rett er blitt forholdsvis ensartet og fasttømret.
- (71) Jeg er enig i at dette er innvendinger mot å tolke skadeserstatningsloven § 2-1 slik at partnere anses som ansatte. Disse innvendingene kan imidlertid ikke være avgjørende. Skadeserstatningsloven § 2-1 er ikke utformet med tanke på tilfeller med advokatfirma organisert som selskap med partnere som utøver advokatvirksomhet på linje med ansatte advokater. Derimot fremgår det klart både av forarbeidene til bestemmelsen og av ordlyden i paragrafens nr. 3 at lovgiver har ønsket at bestemmelsen skal omfatte en vid personkrets. I Innstilling II fra den sakkyndige komiteen som blant annet utredet arbeidsgiveransvaret heter det på side 43 at arbeidstakerbegrepet
- "omfatter hele skalaen av den virksomhet som utføres i en arbeidsgivers tjeneste fra øverst til nederst. En person er arbeidstaker enten han er underordnet, eller utfører et høyt kvalifisert og selvstendig arbeid".**
- (72) Det finnes riktignok uttalelser i forarbeidene til domstolloven § 232 som kan synes å forutsette at arbeidsgiveransvaret bare omfatter ansatte advokater. Uttalelsene inneholder imidlertid ingen nærmere problematisering av det spørsmålet jeg her drøfter, og kan uansett ikke tillegges vesentlig vekt ved tolkningen av skadeserstatningsloven § 2-1.
- (73) Xs rettsoppfatning ville medføre at det ble et "tomrom" i reglene om aktiv identifikasjon mellom organansvaret og arbeidsgiveransvaret, et tomrom som ville omfattet personer som har sterkere tilknytning til arbeidsgiver enn "vanlig ansatte", men som ikke kan anses som organ for arbeidsgiver. En slik løsning ville som nevnt være lite naturlig og stride mot formålet bak skadeserstatningsloven § 2-1 om å gi skadelidte adekvat vern.
- (74) F inngikk i Xs alminnelige arbeidsstokk og var ifølge partneravtalen punkt 5 underlagt selskapets beslutninger om blant annet disponering av materielle og menneskelige ressurser, samt oppdragshåndtering, kvalitetssikring og hvem som skal være klient-/saksansvarlig. Hans relasjon til X var stabil og varig, og ifølge partneravtalen punkt 8 pliktet han å vie hele sin arbeidstid og arbeidskraft for selskapet.
- (75) På dette grunnlag er jeg kommet til at F er å anse som arbeidstaker etter skadeserstatningsloven § 2-1.
- (76) Jeg går så over til å drøfte om de krav skadeserstatningsloven § 2-1 stiller til arbeidsgivers saklige tilknytning til den skadegjørende handling, er oppfylt.
- (77) Spørsmålet er om skaden er voldt forsettlig eller uaktsomt under "utføring av arbeid eller verv for arbeidsgiveren, idet hensyn tas til om de krav skadelidte med rimelighet kan stille til virksomheten eller tjenesten, er tilsidesatt". Etter nr. 1 annet punktum omfatter ansvaret ikke "skade som skyldes at arbeidstakeren går utenfor det som er rimelig å regne med etter arten av virksomheten eller saksområdet og karakteren av arbeidet eller vervet". Som fremholdt i Rt. 2012 side 1420 avsnitt 32, siktes det her både til arbeidsgivers og skadelidtes forventninger.
- (78) X har innvendt at ansvar for Fs handlinger må være utelukket fordi disse er foretatt forsettlig og utelukkende i hans egen interesse.

- (79) I Innstilling II fra Erstatningslovkomiteen side 45 uttaler den blant annet følgende om kravet til saklig tilknytning slik det indirekte fremgår av § 2-1 nr. 1 annet punktum:

"Denne begrensning i arbeidsgiveransvaret står i sammenheng med at det ikke synes rimelig og naturlig å holde arbeidsgiveren ansvarlig for enhver skade arbeidstakeren volder ved uforsvarlig atferd. Men det bør atskillig til av 'uregelmessig' oppførsel av arbeidstakeren, for at arbeidsgiveren skal kunne gå fri for ansvar. Det er selvsagt at arbeidsgiveren ikke bør fritas bare fordi han har grunn til å bebreide arbeidstakeren for hans forhold. Det vil arbeidsgiveren ofte ha grunnlag for å gjøre når skade er voldt. De 'normale' tilfelle av uforsvarlig skadevoldning vil arbeidsgiverne erfaringsmessig måtte regne med, og for disse bør de ha ansvar.

...

Som nevnt må det bero på en konkret vurdering hvorvidt arbeidstakeren har gått utenfor hva det er rimelig å regne med. Å forsøke å belyse spørsmålet gjennom eksempler vil derfor være av mindre verdi. Og å stille opp generelle retningslinjer, vil være vanskelig. Det kan lett føre for langt – eller for kort. Men det kan vel sies at dersom arbeidstakeren volder skade med forsett vil dette gjennomgående innebære at han har forholdt seg slik at arbeidsgiveren ikke blir ansvarlig."

- (80) Disse uttalelsene er imidlertid betydelig modifisert i senere års praksis. Foruten Rt. 2000 side 211 kan det her vises til Rt. 2008 side 755, "hjemmehjelpdommen". I Rt. 2008 side 755 fremholder førstvoterende (avsnitt 37):

"Det finnes uttalelser i forarbeidene til bestemmelsen, som ellers var ment å være en kodifisering av praksis etter den tidligere Norske Lov 3-21-2, som kan tyde på at man mente å avgrense mot forsettlige handlinger i atskillig utstrekning, jf. Innstilling II fra Erstatningslovkomiteen side 45. Det dreier seg imidlertid om en løselig angitt hovedretningslinje, jf. uttrykksmåten at dette 'gjennomgående' vil innebære at arbeidstakeren da har forholdt seg slik at arbeidsgiveren ikke blir ansvarlig. Jeg tilføyer at det allerede av ordlyden i § 2-1 nr. 1 fremgår at både forsettlig og uaktsom skadeforvoldelse omfattes."

- (81) Etter den rettspraksis som foreligger, kan det ikke lenger opprettholdes som en hovedregel at forsettlig skadeforvoldelse ligger utenfor arbeidsgiverens ansvarsområde, jf. Hagstrøm og Stenvik, op.cit. side 224.

- (82) Vurderingen av om det foreligger tilstrekkelig saklig tilknytning mellom Fs skadevoldende handling og X, vil bero på en avveining av hensynet til X og hensynet til de skadelidte. I Rt. 2008 side 755 oppsummeres høyesterettspraksis om ansvar for arbeidstakers forsettlige skadevoldende handlinger slik i avsnitt 45:

"Ut fra høyesterettspraksis er det altså intet til hinder for at også tyverier og andre forsettlige skadegjørende handlinger foretatt av en ansatt i strid med arbeidsgiverens interesser kan føre til ansvar for arbeidsgiveren, forutsatt at det foreligger tilstrekkelig nærhet mellom arbeidsoppgavene og handlingen. Et viktig moment synes å være om skaden mer skyldes den særegne risikoen ved den enkelte ansatte, enn risikoen for at handlingen kan skje. Det må særlig legges vekt på skadelidtes mulighet til kontroll, og til hvem som er nærmest til å bære risikoen for at skade oppstår."

- (83) Ved avveiningen må det tillegges vesentlig vekt at de skadevoldende handlinger skjedde i forbindelse med at F utførte oppdrag for E, og at det fremsto slik for A og B. Selv om tapet her ikke rammet oppdragsgiver, må det ved avveiningen i alminnelighet legges betydelig vekt på den tillit også andre enn oppdragsgiver bør kunne ha til at advokater utøver sitt virke på en forsvarlig måte. At også andre enn klienter kommer inn under et slikt tillitsaspekt, er en naturlig konsekvens av at en kunnskapsbedrift organiserer seg som

et fullintegrert økonomisk fellesskap og markedsfører seg med den kompetanse, kapasitet og bredde som det samlede fellesskapet til enhver tid gir. Ved dette skapes en forventning overfor omgivelsene om at fellesskapet tar ansvar for de tjenester den enkelte deltaker leverer, og ved dette sikrer at tjenestene har en høy faglig og etisk standard som omverden ikke skal måtte etterprøve. Virksomheten vil være avhengig av slik tillit og må – selv for konkrete skader man ikke har kunnet forbygge – ha et ansvar for å reparere dem gjennom erstatning. Også prevensjonstanken taler for en slik løsning.

- (84) Tilfellet i vår sak har på flere punkter vesentlig likhet med saken som ble avgjort i Rt. 2000 side 211 – hvor en bank ble holdt ansvarlig etter skadeserstatningsloven § 2-1 som følge av arbeidstakers forsettlig skadevoldende handling – uten at det er nødvendig å gå nærmere inn på den avgjørelsen.
- (85) Ved avveiningen må det også sees hen til skadelidtes mulighet for og oppfordring til selv å forhindre skaden, se for eksempel Rt. 1982 side 1349. X har gjort gjeldende at A og B hadde mistanke om at F kunne være kjøper av aksjene deres, og at slik mistanke taler mot ansvar i en situasjon hvor X var helt uvitende om Fs handlinger, ikke minst fordi B ble bistått av advokat. Det fremholdes at man kunne eller burde ha varslet X om mistanken.
- (86) Slik denne saken ligger an, er det imidlertid ikke grunn til å frita X for ansvar under henvisning til skadelidtes forhold slik selskapet tar til orde for. Som tidligere nevnt utøvde F betydelig press overfor A og B for å få dem til å overføre aksjene ved blant annet å true med tap av arverettigheter om de ikke medvirket til å gjennomføre avtalene med E av 9. februar 2007 på den måte som ble lagt opp til den 2. mars 2007. Det ble også fremholdt at foreldrene ville ta manglende samarbeid svært tungt. As og Bs manglende positive kunnskap om Fs partsinteresse og tvangssituasjonen de befant seg i, gjorde det forståelig at de valgte å overføre aksjene uten å ta opp med X muligheten for at F hadde økonomisk egeninteresse i avtalene.
- (87) Etter mitt syn tilsier en konkret avveining av de motstående hensyn at kravet til saklig tilknytning for ansvar etter skadeserstatningsloven § 2-1 er oppfylt.
- (88) Ettersom også bestemmelsens krav til personell tilknytning er oppfylt, er det min oppfatning at det foreligger ansvarsgrunnlag for X etter skadeserstatningsloven § 2-1.
- (89) De ankende parter har lagt ned påstand om fullbyrdelsesdom for betaling av erstatning og alternativt påstand om fastsettelsesdom for erstatningsansvar i kombinasjon med opphevelse av lagmannsrettens dom.
- (90) Da X blant annet har påberopt foreldelse og for enkelte poster mangel på årsakssammenheng, og saksbehandlingen for Høyesterett har vært begrenset til spørsmålet om ansvarsgrunnlag, kan Høyesterett ikke avsi dom i samsvar med disse påstandene. De innsigelser X har fremmet utover at det ikke foreligger ansvarsgrunnlag, har ikke vært behandlet av tidligere retter. Disse innsigelsene bør behandles av lagmannsretten først. Etter dette må lagmannsrettens dom oppheves, jf. tvisteloven § 30-14 andre ledd.
- (91) De ankende parter har vunnet saken for Høyesterett, og i samsvar med hovedregelen i tvisteloven § 20-2 finner jeg at de må tilkjennes sakskostnader for denne instans.

- (92) De ankende parter har også krevd sakskostnader for tingretten og lagmannsretten. Dette må avgjøres under den nye behandlingen for lagmannsretten, jf. tvisteloven § 20-8 tredje ledd.
- (93) De ankende parter har innlevert en sakskostnadsoppgave for Høyesterett på 965 851 kroner, hvorav 734 200 kroner utgjør advokatsalær. X har ikke hatt innvendinger mot oppgaven. Jeg finner kostnadene nødvendige. I tillegg kommer rettsgebyret for Høyesterett på 25 800 kroner. De ankende parter tilkjennes etter dette sakskostnader for Høyesterett med 991 651 kroner.
- (94) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. Lagmannsrettens dom oppheves.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler Advokatfirmaet X AS til A, B, C og D i fellesskap 991 651 – nihundreogtrentusensekshundreogfemtien – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom.

- (95) Dommer **Matheson:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (96) Dommer **Indreberg:** Likeså.
- (97) Dommer **Webster:** Likeså.
- (98) Dommer **Skoghøy:** Likeså.
- (99) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Lagmannsrettens dom oppheves.
2. I sakskostnader for Høyesterett betaler Advokatfirmaet X AS til A, B, C og D i fellesskap 991 651 – nihundreogtrentusensekshundreogfemtien – kroner innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne dom.

Riktig utskrift bekreftes: